

JOMANTO PARKAS

KŪRYBINIŲ DIRBTUVIŲ REZULTATAI

2023 kovo mėn.

Jomanto parko vizijos kūrimo kūrybinių dirbtuvių akimirka, 2023-03-01 Vilnius

TURINYS

IŽANGA	4
Projekto apžvalga	
KŪRYBINIŲ DIRBTUVIŲ REZULTATAI	6
1 grupė: judėjimas parke	
2 grupė: emocijų žemėlapis	
3 grupė: galimų aikštelių funkcijos	
REKOMENDACIJOS JOMANTO PARKO VIZIJAI	12

PROJEKTO APŽVALGA

JOMANTO PARKO ĮVEIKLINIMO VIZIJA IR VEIKSMŲ PLANAS

Jomanto parkas – pamėgta miestiečių gamtos teritorija. Čia gyventojai atvyksta pasigrožėti gamta, ilsėtis, vedžioti savo augintinių. Parkas svarbus ir pėsčiųjų susiekimui – žaliąji zona jungia Baltupių rajoną su Jeruzale ir Fabijoniškėmis. Nors ir populiarus tarp vietos gyventojų, parkas gan apleistas. „Vilniaus miesto parkai“ vertinimu, Jomanto parko infrastruktūra – nusidėvėjusi, pastebima vandalizmo apraiškų, parko funkcinės zonos neapibrėžtos, trūksta nuorodų, aiškių įėjimų. Taip pat parkas nepritaikytas gyventojų su negalia judėjimui.

Siakiant spręsti parko problemas „Vilniaus miesto parkai“ kartu su Vilniaus m. savivaldybe ir „Vilniaus planu“ įgyvendina projektą, kurio tikslas – kartu su gyventojais sukurti parko įveiklinimo viziją.

Kartu su susidomėjusiais gyventojais, kraštovaizdžio architektais, miškininkais ir miesto savivaldybės specialistais kuriama parko vizija padės susitarti dėl ilgalaikių parko vystymo ir priežiūros tikslų. Ar Jomanto parkas turėtų būti aktyvaus ar ramaus poilsio parkas? Kokios vietos gyventojų ir bendruomenių galimybės įsitraukti į parko puoselėjimą? Atsakymus į šiuos ir kitus susijusius klausimus pateiks kuriama vizija.

Projektas įgyvendinamas trimis etapais: 1. Jomanto parko esamos situacijos analizė; 2. Jomanto parko įveiklinimo vizijos kūrimas; 3. Įveiklinimo vizijos pristatymas visuomenei.

Šiame leidinyje pateikiami antrojo projekto etapo – vizijos kūrimo kūrybinėse dirbtuvėse – rezultatai.

GYVENTOJAI PROJEKTE KVIEČIAMI DALYVAUTI:

- 2023 sausio - vasario mėn. internetinėje apklausoje;
- 2023 kovo mėn. 1d. kūrybinėse dirbtuvėse;
- 2023 kovo mėn. 22 d. pavasario šventėje parke (vizijos pristatyme).

KŪRYBINĖS DIRBTUVĖS

Kūrybinės dirbtuvės – tai tokio tipo susitikimai, kuriuose dalyviai ne tik išklauso jiems pateikiamą informaciją, bet ir patys yra įtraukiami į sprendimų kūrimo procesą. Diskusijos dažniausiai organizuojamos atskirose grupėse, kas padeda pasisakyti visiems dalyviams, išklausti ir įsisąmoninti įvairias perspektyvas bei rasti bendrus sprendimus.

Jomanto parko vizijos kūrimo kūrybinės dirbtuvės vyko 2023 m. kovo 1 d. šalia parko esančioje Vilniaus Baltupių progimnazijoje. Į dirbtuves registravosi 99 asmenys, dalyvavo – 68. Dirbtuvės prasidėjo 17:30 val., o baigėsi 19:30 val.

Kūrybinių dirbtuvių tikslas – kartu su gyventojais kurti Jomanto parko viziją.

Programa prasidėjo nuo Jomanto parko esamos situacijos analizės rezultatų pristatymo. Po jo kvietėme dalyvius užduoti aktualius klausimus. Bendrai atsakius aktualiausius kilusius klausimus kvietėme dalyvius pasiskirstyti į tris grupes, kurios diskutavome trimis skirtingomis temomis: 1. Judumas parke; 2. Emocijų žemėlapis; 3. Galimų veiklų aikštelių funkcijos.

Diskusijų grupėse metu dalyviai galėjo laisvai keisti grupes ir bendrauti tarpusavyje.

Susitikimas baigėsi diskusijų apibendrinimu ir renginio refleksija.

Dirbtuvėse dalyvavo šie specialistai:

- Visuomenės įtraukimo projektų vadovė Beatričė Umbrasaitė, „Vilniaus planas“;
- Kraštovaizdžio architektė, architektė Giedrė Puzinauskienė, „Vilniaus planas“;
- Kraštovaizdžio architektė Liubou Vinslove, „Vilniaus miesto parkai“;
- Miesto sodininkas-miškininkas Rimvydas Musteikis, „Vilniaus miesto parkai“;
- Vilniaus m. savivaldybės miestovaizdžio skyriaus vyr. specialistė Giedrė Čeponytė.

KŪRYBINIŲ DIRBTUVIŲ REZULTATAI

1 GRUPĖ: JUDĖJIMAS PARKE

GAUTI KOMENTARAI IR PASIŪLYMAI VISAI TERITORIJAI

- Gyventojai akcentavo, kad **nori kuo mažiau intervencijos. Jaučiasi kaip miške** būdami mieste ir jiems tai patinka;
- Pastebėjo, kad **tai – vietos bendruomenės parkas**, naudojamas artimiausių baltupiečių. Nenorėtų, kad po projekto įgyvendinimo būtų traukos taškas viso miesto gyventojams;
- Pastebi, kad yra brandžių medžių, prie kurių būtų galima integruoti informacines edukacines lenteles, kaip tai padaryta mokyklos teritorijoje;
- Pasiūlymas **rinktis šviesią skaldos dangą** – būtų saugiau ir reikėtų mažiau intensyvaus apšvietimo. Taip pat renkant medžiagas įvertinti medžiagų tvarumą;

Aktualiausia tema kalbant apie judėjimą – saugumas

- Dauguma sutinka, kad **apšvietimas turi būti įrengtas pagrindiniuose tranzitui reikalinguose takuose** dėl saugumo užtikrinimo – tai pagrindinė jungtis Šiaurė/Pietūs, didysis ratas ir jungtis per vadinamą „kanjoną“ nuo krepšinio aikštelės. Kiti takai siūloma, kad liktų neapšviesti. Bendrai turi būti atsižvelgiama į biologinius poreikius **limituojant gamtos trikdymą šviesa**, ten kur ji nebūtina;
- Gyventojas pateikė kriminalinę statistiką parko teritorijoje ir Didlaukio gatvėje nuo 2020 m. Parke iškvietimų mažiau (4-6) per metus, gatvėje – kelios dešimtys;
- Kelis kartus akcentuota saugumo problema dėl palaidų šunų (daugiausia rytinėje parko dalyje ir aplink). Gyventojai prašo ženklų sistemos, kuri nustatytų viešąją tvarką, užduotų **sąmoningo elgesio gaires**;
- Akcentuota **saugumo problema dėl kalnų dviračių sporto griovioje ir įprastų dviračių lygiojoje (vakarinėje) dalyje**. Nesaugiai jaučiasi pėstieji, augintinių šeiminkai ir tėvai su vaikais. Griovioje ekstremaliais greičiais važinėja sportininkai iš kitų rajonų, atvykę automobilius statosi prie parduotuvės „Lidl“. Gyventojai prašo stabdyti tokį sportą, limituoti greitį, nustatyti bendras parko naudojimosi taisykles. Panaši situacija susidariusi ir pėsčiųjų takuose parko šiaurinėje dalyje dėl pėsčiųjų takais judančių dviratininkų ir paspirtukininkų. Gyventojai prašo dviračiams prioriteto neteikti;
- Nuskambėjo aptvertos šunų aikštelės poreikis, kaip sprendimas palaidiems šunims, bet kartu identifikuotos dvi netoliese (už Didlaukio ir už Geležinio Vilko g.) esančios ir poreikius patenkinančios aikštelės.

Žemėlapyje:

Raudoni smeigtukai žymi įėjimus į parką.

Raudonos vėlevėlės žymi išmintus įėjimus į parką.

Skirtingomis spalvomis pažymėti labiausiai naudojami parko takai.

JOMANTO PARKO
JUDĖJIMO ŽEMĖLAPIS

Braižant šį žemėlapij su dalyviais aptarti judėjimo parke klausimai:

- **Pagrindiniai naudojami įėjimai** pažymėti plane raudonais smeigtukais. Iš rytinio šlaito pusės trūksta vienos gerai išvystytos jungties – tinkamiausia vieta identifikuota ties krepšinio aikštele netoli Kalvarių gatvės. Dėl pasiūlymo šlaitus sujungti pėsčiųjų tiltu iškilo abejonių, kaip ant tilto bus užtikrintas saugumas. Pastačius tiltą, gyventojams išliktų laiptų poreikis.
- **Pagrindinės pėsčiųjų jungtys** – pagrindinė jungtis, tai takas jungiantis pietinę parko dalį su Šiaurine (šviesiai žalia spalva); taip pat judėjimui naudojamas didysis ratas parko viduryje (tamsiai žalia spalva); moksleiviai aktyviai naudojami jungtimi per griovą leidžiantis šlaitu nuo Kalvarių g. pusėje esančios krepšinio aikštelės iki Baltupių progimnazijos (ruda spalva). Šiose jungtyse apšvietimo poreikis yra didžiausias.

Pagrindinės pėsčiųjų jungtys

2 GRUPĖ: EMOCIJŲ ŽEMĖLAPIS

Braižant šį žemėlapij su dalyviais aptartos penkios emocijos: trūkumas, nepatogumas, nesaugumas, įkvėpimas ir poilsis. Kiekviena iš aptartų emocijų žemėlapyje buvo žymima skirtinga spalva taip sukuriant patirčių ir emocijų žemėlapij.

GAUTI KOMENTARAI IR PASIŪLYMAI VISAI TERITORIJAI

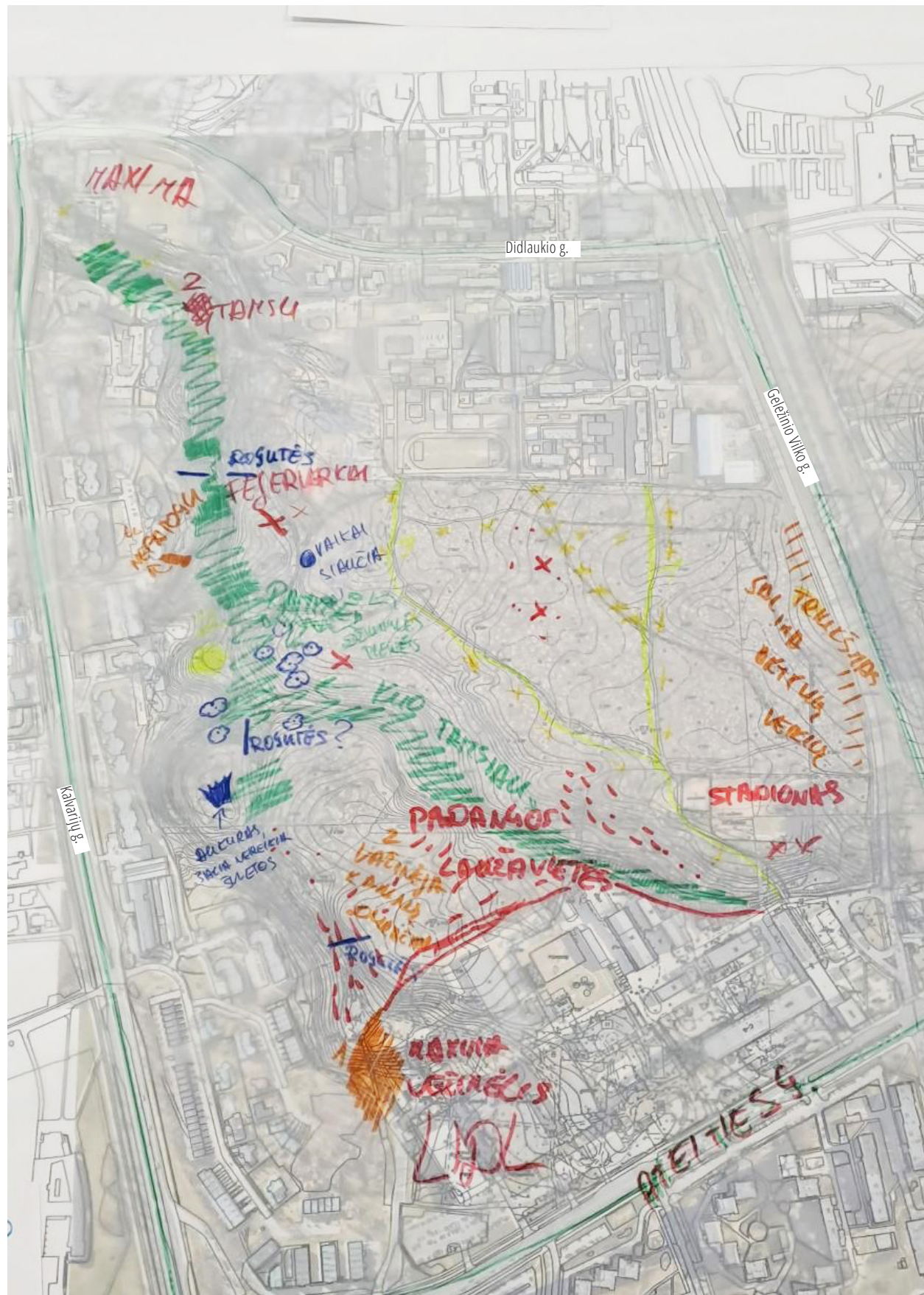
- Gyventojai akcentavo, kad **nori kuo mažiau intervencijos parko griovoje** ir aplink ją esančiame brandžiame miške;
- **Nors ties griova gyventojai pokyčių nori mažiausiai, žemėlapis rodo, kad čia lankytojai patiria daugiausiai emocijų;**
- Dirbtuvių dalyviai pastebi, kad **tai - vietos bendruomenės parkas**, naudojamas artimiausių baltupiečių. Nenorėtų, kad po projekto įgyvendinimo būtų traukos taškas viso miesto gyventojams;
- Pastebi, kad yra brandžių medžių, prie kurių būtų galima integruoti informacines edukacines lenteles, kaip tai padaryta mokyklos teritorijoje.

Kur kažko trūksta?

- Žemėlapyje vietos, kuriose jaučiamas trūkumas, pažymėtos **geltona spalva**;
- Ties pagrindiniais naudojamais asfaltuotais takais gyventojams trūksta **suoliukų ir uždarų šiukšlinių**. Taip pat buvo siūlymas įrengti šiukšlinę ir suoliuką griovoje esančioje didesnėje aikštelėje;
- Didžiausias **apšvietimo poreikis** yra ties daugiausiai naudojamais asfaltuotais takais. Griovoje gyventojai apšvietimo nepageidauja, išskyrus kelis galimus apšvietimo stulpus ties įėjimu į griovą šalia parduotuvės „Maxima“, kur dažnai buriuojasi viešai alkoholi vartojantys asmenys. Siūlyama, kad apšvietimui būtų naudojamos **šilto spektro lempos**.

Kur yra nepatogu?

- Žemėlapyje vietos, kuriose jaučiamasi nepatogiai, pažymėtos **oranžine spalva**;
- Daugelis akcentavo nepatogų parko įėjimą ties „Lidl“ parduotuve. Einant link parduotuvės iš parko tenka kopti į gan statų kalniuką. Išmintas takelis po lietaus pažiungta, susidaro purvo tešlos;
- Griovoje netoli „Lidl“ parduotuvės gyventojai susiduria su greitai važinėjančiais kalnų dviratininkais, dėl ko jaučiasi nesaugiai;
- Lipant šlaitu iš parko griovos link Kalvarijų g. 286 – 286C esančių namų reikia įveikti dvi pakalnes, iš kurių antroji (esanti arčiau gyvenamųjų namų) – labai stati. Siūlymas, kad čia būtų įrengti laiptai;
- Parko dalyje ties Geležinio Vilko g. girdisi triukšmas nuo gatvių.

Kur jautiesi nesaugiai?

- Žemėlapyje vietos, kuriose lankytojai jaučiasi nesaugiai pažymėtos **raudona spalva**;
- **Raudonais kryželiais** žemėlapyje pažymėtos vietos, kuriose pastebimos nelegalios palapinių gyvenvietės. Dažniausiai jos įsikūrusios apžėlusiuose krūmynuose, taip pat virtuolių vietose;
- Kaip probleminė zona pažymėta visa parko teritorija palei buvusios gamyklos sieną. Čia randama daug įvairių šiukšlių (švirktų, butelių, padangų ir kt.) Taip pat įkurtos ir kelios nelegalios laužavietės;
- Netoli griovos esančioje aikštelėje buriuojasi nepilnamečiai, kurie galimai vartoja alkoholį, mēto savadarbius sprogstamus gaminius (žemėlapyje pažymėta kaip „fejerverkai“);
- Griovoje netoli parduotuvės „Maxima“ esančioje aikštelėje buriuojasi alkoholi vartojantys asmenys. Siūlyama, kad nuo įėjimo į parką ties „Maxima“ parduotuve iki šios vietos būtų įrengtas apšvietimas;
- Gyventojai jaučiasi nesaugiai vaikščiodami ir palei šiuo metu apleistą stadioną.

Kur įsikvepi, tyrinėji, atrandi?

- Žemėlapyje vietos, kuriose lankytojai įsikvepia, tyrinėja ir atranda pažymėtos **mėlyna spalva**;
- Griovos šlaituose paminėtos pavasarį pražystančios žibutės;
- Griovoje tarp šlaitų esančiame kalnelyje gyventojai atrado įrengtą aukurą, kuriame vakarais kartais dega žibintas. Išsakytas prašymas, kad ši vieta liktų nepaliesta, o aplink nebūtų įrengtas apšvietimas, nes tai galėtų sugadinti tos vietos dvasią (lot. genius loci);
- Žemėlapyje pažymėtos keturios vietos, kuriose žiemą šlaitais leidžiamasi rogutėmis. Išsakytas prašymas, kad šiose vietose nebūtų įrenginėjami laiptai.

Kur ilsiesi?

- Žemėlapyje vietos, kuriose lankytojai ilsisi, pažymėtos **žalia spalva**;
- Vienintelė pažymėta poilsio erdvė – parke esanti griova. Poilsio trajektorija pažymėta žemėlapyje. Čia gyventojai vertina esančią vešlią žalumą, dideles pienes ir tamsą; „Kuo tamsiau, tuo geriau“, „Čia gera grįžus namo po darbų pailsėti, pasivaikščioti ir pakvėpuoti“.

3 GRUPĖ: GALIMŲ AIKŠTELIŲ FUNKCIJOS

GAUTI KOMENTARAI IR PASIŪLYMAI VISAI TERITORIJAI

- Bendras požiūris į funkcines aikšteles – atsargus;
- Išsakyta mintis, kad parkas nėra didelis. Gyventojai nenori, kad įkūrus naujų erdvių žaidimams, poilsiui ar sportui jis taptų traukos centru gyventojams iš viso miesto;
- Didžiausias poreikis – papildomiems suoliukams, šiukšlinėms, atnaujintam asfaltui ir apšvietimui pagrindiniuose takuose;
- Kalbant apie aikšteles, buvo prioritetas suteikiamas ramioms veikloms, pavyzdžiui, paskaityti knygą;
- Vieno iš pasivaikščiųjų parke metu sutikti senjorai dalinosi, kad norėtų matyti įrengtus lauko tualetus.

Pasiūlymai edukacinėms aikštelėms

- Nebuvo aišku, kas yra lauko klasės. Apibūdinamos, kaip didelė atvira pavėsinė. Diskutuojant iškilo abejonių, ar lauko klasėms reikalingas uždengtas stogas;
- Buvo pageidavimų įrengti edukacinių lentelių su informacija apie parko augaliją, gyvūnus.

Pasiūlymai žaidimų aikštelėms

- Kalbėdami apie žaidimo aikšteles gyventojai siūlo taikyti netipinius sprendimus. Siūloma, kad žaidimo aikštelės būtų pagamintos iš gamtos elementų, pritaikytos prie natūralaus kraštovaizdžio: medžių karstynės, medžių sūpynės ir t.t. Visi sprendimai turi būti saugūs bei gamtiški. Kaip potenciali žaidimų vieta buvo nagrinėjama miško teritorija už pievos, kur yra pastatytas vaikų namelis iš šakų;
- Išsakyta mintis, kad žaidimų aikštelės gali būti pritaikytos ir suaugusiems. Pavyzdžiui, sūpynės.

Pasiūlymai sporto aikštelėms

- Sporto aikštelių dirbtuvių dalyviai siūlo neįrengti. Gyventojai pageidauja kuo mažiau tipinių įrenginių parke. Akcentuojama, kad treniruokliai jau įrengti šalia mokyklos (Baltupių progimnazijos) stadiono.

Pasiūlymai poilsio aikštelėms

- Pievą prie miško gražiai apšviečia vakaro saulė. Čia auga vertingų augalų. Dalis gyventojų siūlo pievą palikti natūralią (nešienauti);
- Pasiūlyta įrengti pikniko stalų (be galimybės kepti). Tačiau yra abejonių, nes tokia sėdėjimo vieta galimai pritrauktų viešąją tvarką pažeidžiančius asmenis;
- Prie tako esančio griovioje galėtų atsirasti sėdėjimo vietos;
- Parko rytinė pusė vertinama dėl joje esančios prieblandos. Jei apšvietimas yra būtinas, siūlomi žemi stulpeliai arba šviesi danga.

Pasiūlymai augintinių aikštelėms

- Šunų aikštelės yra diskutuotinas įrenginys. Buvo išsakyta mintis, kad šunys gali būti laisvai vedžijami jiems numatytame take (kur ir yra dabar), tačiau laisvas augintinių vedžiojimas parke turi būti apribotas. Šunų augintojai išreiškė poreikį aptvertai aikštelei.

Prioritetas – natūralioms žaidimų aikštelėms

Dirbtuvių metu sulaukta pasiūlymų, kad vaikų žaidimų aikštelės būtų pagamintos iš natūralių medžiagų arba parke esančių medžių virtuolių. Taip pat, siūlyta kad įrengiant aikšteles būtų prisitaikoma prie esamo kraštovaizdžio. Pateikiame kelias asociatyvias iliustracijas,

Asociatyvios iliustracijos. Šaltinis: <https://pixabay.com/> ir <https://www.istockphoto.com/>

REKOMENDACIJOS JOMANTO PARKO VIZIJAI

REKOMENDACIJOS VIZIJAI PO KŪRYBINIŲ DIRBTUVIŲ

1. Vizija turėtų atspindėti išryškėjusias parko vertybes: natūralią gamtą ir galimybę pailsėti.

Prie visų trijų diskusinių stalų dauguma dirbtuvių dalyvių akcentavo, kad norėtų kuo jautresnių intervencijų į parką, o griovos teritorijos išvis geriau „neliesti“. Emocijų žemėlapis rodo, kad daugiausiai pozityvių emocijų patiriama parko rytinėje pusėje (griovoje) – čia gyventojai atvyksta pailsėti, pasigrožėti gamta, o vakarinė parko pusė labiau naudojama tranzitui ar aktyvesniam pasivaikščiavimui.

2. Saugumo jausmo didinimas parke – vienas iš svarbiausių pokyčių tikslų, kuris turėtų būti užkoduotas vizijoje.

Viena iš pagrindinių temų diskusijų metu tapo saugumas parke ir tai, kaip jį galėtų spręsti apšvietimas. Dauguma sutiko, kad ties asfaltuotais takais parke galėtų atsirasti specialūs žibintai, kurie kuo mažiau tikdytų natūralų šviesos ritmą.

3. Vizijoje taip pat turėtų atsispindėti siekiama parko lankytojų ir vietinės gamtos poreikių dermė.

Dirbtuvių metu vykusios diskusijos parodė, kad gyventojai vertina parko gamtą ir palaikytų kuo aplinkai jautresnes intervencijas. Pavyzdžiui, kalbant apie funkcines aikšteles gyventojai prašo atsisakyti standartinių iš plastiko pagamintų įrenginių ir apgalvoti iš natūralių gamtos elementų (pernaudojant nuvirtusius medžius) sukurtas alternatyvas vaikų žaidimams ir poilsio erdvėms.

KAS YRA VIZIJA?

Jomanto parko vizija – tai šios teritorijos pokyčių kryptis 5-10 metų laikotarpiui. Vizija turi nusakyti, kaip parkas patenkins jo lankytojų ir miesto strateginius poreikius bei kokia kryptimi teritorija turėtų vystytis artimiausioje ateityje. Vizija, nors ir orientuota į ateitį, turi būti reali ir atliepti parko vertybes bei jos lankytojų įpročius. Rekomenduojama viziją įsivaizduoti, kaip tiltą, kuri sujungia teritorijos dabartinę situaciją su įsivaizduojama ateityje. Vizija turi atspindėti:

- esamas unikalias parko vertybes;
- svarbiausius parko pokyčius;
- parko lankytojų, miesto savivaldybės ir parką prižiūrinčių specialistų žinių ir poreikių suderinamumą.

TOLIMESNI ŽINGSNIAI

2023 kovo 22 d. vizijos ir veiksmų plano pristatymas Jomanto parke.

2023 balandžio mėn. Jomanto parko vizijos ir veiksmų planas patvirtinamas Vilniaus miesto savivaldybės.

2023 gegužės mėn. patvirtinta Jomanto parko vizija ir veiksmų planas įkeliamas į www.vilnius.lt svetainę.

2023 rugsėjo mėn. prasideda pirmieji veiksmų plano įgyvendinimo darbai parke.

Leidinio
autoriai:

„VILNIAUS PLANAS“

Lvivo gatvė 25-102, LT-09320
Vilnius
Tel.: +370 601 31184
El. paštas info@vplanas.lt
<https://www.vilniusplanas.lt>

„VILNIAUS MIESTO PARKAI“

M. K. Čiurlionio g. 100, LT-03109
Vilnius
Tel. +370 5 261 1037
El. paštas: info@vilniausparkai.lt
<https://www.vilniausparkai.lt>

